

BORSY - KERÉKES, George

ARTY
ADS

Magyar Hírmondó, Magyar Farm

Louis szerda, 1964 július 29



a szibériai tigris, a Milwaukee

A. Gumlófeje

Lásd "Mylaky"

(völa int cibrea auhol
75 éves lett)

1964 júl. 29 SZABAD

GURULÓ FEJEK

Szokásom, hogy amikor nincs témám, amin rágódjam, végignézek a könyvespolcaimon és levesszem azta könyvet, amelyen, minden külön-



Vasváry Ödön

sebb ok nélkül, a szemem megakad. Így került a kezembe a jeles Takáts Sándor egyik könyve. Takáts, a tudós piarista szerzetes, mint tudjuk, egyik legszorgalmasabb kutatója volt a magyar történelemnek, különösen a török világból rengeteg új és érdekes adatot tárt fel.

Ahogy kinyitom a könyvet, egy rémséges kép áll elém: néhai való vitéz Báry Péternek talán soha senki más által még nem ismételt hőstettét ábrázolja a kép: az ágaskodó lovon ülő, rövidre nyírt szakállas hős egy csapással leüti egy ugyancsak ágaskodó lovon ülő török vitéz fejét, — de (és itt jön az unikum:) ugyanazzal a csapással levágja a török lovának fejét is. A török feje a földön hever, mellette a lófej. Ugy a török, mint a ló nyakából sugarakban szökik a vér. A kép, amelyhez hasonlót talán még sohasem rajzoltak, valamikor 1670 körül készült.

Takáts könyvéből azután többet is megtudtam. Egy másik kép is van benne. Ez a kép egy csomó parasztszekeret ábrázol, amelyek tele vannak levágott magyar fejekkel. Viszik őket a szultának ajándékba. A fejek szépen halomra vannak rakva, három vagy négy azonban, a nagyobb hatás kedvéért, karóra tűzve ágaskodik ki a többiek közül. Megtudom, hogy a szultánok különösen szerették, ha ilyen levágott fejekkel kedveskedtek nekik, de a levágott fejek mellett a levágott orrok is hasonló meglepedést váltottak ki. Száz- és ezerszámra vitték ezt az ajándékot. Az a szegény magyar, aki csak a fejét vesztette el így, aránylag jól járt, nem úgy, mint

1964 July 29

Báry Péter
hősi amlak

A "Gurulófejek" círához

a kép, ahol Robespierre arca a
felül felül a guillotine alatt
meg található:

Henderson, E.F.: Symbols
and Satire in the French
revolution, 1912

p. 426, plate 169

(Copy in Baltimore, Pratt, Main Library)

azok, akiknek a szeméit tolták ki, kezeit csap-
ták le fejszével, vagy lábait fűrészelték le. Az
egyik török basa abban lelte különös kedvét, hogy
nem ölte meg az elfogott magyarokat, hanem
fülkéknél fogva deszkakerítéshez szegeltette őket.
Ez az aránylag szelíd figyelmeztetés azoknak ju-
tott, akik nem fizették meg a kivetett adót. A fe-
jek gyűjtését még meg lehet érteni, mert azokat
elrettentő példa gyanánt ki lehetett tenni közte-
rekre, a várfalakra, de hogy a levágott orrok mi-
re voltak jók, nem sikerült megfejtetni.

Talán nem kell mondanom, hogy a magya-
rok igyekeztek a törökök kedvtelését hasonló mó-
don viszonzni, de hogy az ő birtokukba került
fejek kiket örvendeztettek meg, nem tudom.

A mások fejének elgurítása ilyen módon szo-
kássá vált a keresztények között. A franciák vit-
ték tökélyre a másokkal való elbánásnak ezt a
módját. A francia forradalom terroridejében a
parisi asszonyok napi mulatsága volt, hogy
harisnyaikat kötve üldögéltek a vérpad körül, néz-
ve a fejek gurulását. A levágott magyar fe-
jek ezeket a jeleneteket juttatták az ember
eszébe.

Vegyük például Danton esetét, akit barátja és kollégája, Robespierre küldött a vérpadra. Danton bebizonyítottan azt a jövődölést közkéztatta meg, hogy ellenségei három hónap múlva darabokra fogják tépni s állítólag azzal a kiáltással bucsuzott kollégájától: "Robespierre, követni fogsz!"

Nos, Dantont 1794 április ötödikén fejezték le, Robespierret pedig kicsivel több, mint három hónap múlva, július 28-án. Várva, amíg rákerül a sor a kivégezettek között, egyik remegő társához így szól a kosárra mutatva, ahova a fejek gurultak: "Fejeink ott fognak találkozni..."

Robespierre bátor ember volt, vagy talán szeretett szenvedni még a saját kivégzése órájában is: elég az hozzá, azt a kívánságát fejezte ki, hogy ő arccal felfelé akarja fejét a guillotinba tenni, nem úgy, mint mások, arccal lefelé. Kívánságát szívesen teljesítették, belátva, hogy az emberek sok esetben kíváncsiak gondolnak a saját halálukra és nem volna szép kedvüket elrontani az utolsó percekben. Robespierre így nézte a fölötte függő ferde kést, amelyről tudta, hogy az életét fogja kioltani.

A történetnek azonban itt még nincsen vége. A fejek csakugyan találkoztak ugyanabban a kosárban, de a pánsiák ezzel nem elégedtek meg. Másnap már gunyos rajz jelent meg, amit mindenfelé osztogattak. A kép ma is megvan s akit érdekelt, megnézheti valamelyik történelmi könyvben. Robespierre hanyatt fekszik a guillotine alatt. A vérpad körül négy-öt halom áll levágott emberfejekből, amelyek minden bizonnyal még nemrégben Robespierre barátainak és kollégáinak vállain nyugodtak. A rajz alatt ez a felírás: "Robespierre azért fekszik hanyatt, mert miután mindenkinek levágatta a fejét, nem maradt senki, aki az ő lefejezésekor meghuzza a guillotine madzagját. Így neki magának kellett meghuzni."